

телят на медицинската помощ е върнал на НЗОК полученото възнаграждение, без да го дължи, той е погасил задължението на издателя на направлението да обезщети причинените от него на НЗОК вреди. Така според ВКС издателят на направлението, който е нямал право да го издава, се е обогатил неоснователно за сметка на изпълнителя на медицинската помощ, поради което дължи платената сума. Основанието на това задължение не е непозволено увреждане (чл. 45 ЗЗД), а неоснователно обогатяване (чл. 59 ЗЗД).

7. Крайни изводи

Като *крайни изводи* от направените разсъждения и представения преглед на съдебната практика може да бъде посочено, че упражняването на лекарска дейност се подчинява на императивни законови изисквания и правила, които не могат да бъдат договаряни между лекаря и пациента. За всеки лекар, дори и когато осъществява медицински интервенции с нелечебна цел, съществуват особени законови задължения: да осъществява лечението при прилагането на определени методи и спазването на определени критерии за качество, да предоставя информация за лечението, да спазва определени права на пациента и пр. При изпълнението на тези задължения е неприложима фигурата на забавата на кредитора, тъй като тези задължения на лекаря не са облигационни задължения. Гражданската отговорност на медицинските специалисти е *деликтна по своята същност (като първооснова)*. Заради нарушаваната с медицинската интервенция телесна неприкосновеност на пациента и нейната изключителна значимост тя се защитава от закона (с императивни и неподлежащи на договаряне правни норми), а не с договор.

Между лекаря и пациента може да бъде сключен договор за лечение или за оказване на медицинска помощ/услуга, но този договор не е задължителен (в случаите на лечение без

съгласие на пациента, както и в случаите на принудително лечение). Подобен договор би предоставил допълнителни възможности на страните да уредят отношенията си съобразно своите предпочитания и интереси, но дейността по оказване на медицинската помощ, предмет на този договор, остава подчинена на императивни законови изисквания, чието прилагане не зависи от съществуването на договор. При предоставянето на медицинска помощ и поемането на допълнителни задължения от страна на лекаря, които имат договорен характер (например постигането на определен резултат), е възможно възникването на втори (допълнителен) договорен пласт, в рамките на който биха могли да се прилагат правилата на договорната отговорност, доколкото те не противоречат на императивния режим на упражняване на медицинската дейност, съдържащ се в 33, и на императивните правила на деликтната отговорност при допускането на лекарска грешка, съдържащи се в 33Д. В този смисъл е възможно договорно неизпълнение от страна на лекар, което касае осъществяването на определена медицинска интервенция и което не е медицински деликт. Спрямо това неизпълнение на поети от лекаря договорни задължения ще се прилагат правилата за договорната отговорност.

Като част от *последиците* от възприемането на посочената теза могат да бъдат посочени: даването на информирано съгласие за лечение не е сключване на договор; при недействителност на договора, сключен между лекаря (лечебното заведение) и пациента, ще се прилага законовата защита на пациента (дори и при предоставянето на медицинска услуга); договорният пласт се прилага само за уговореното като допусната от закона възможност (това, което е предвидено като възможно, например писменото упълномощаване на друго лице да получава част от медицинската информация – чл. 92, ал. 4 33) или за уговореното над законовата първооснова (това, което е уговорено като резултат от предоставянето на медицинска услуга); законовата уредба не става част от задължителното

съдържание на договора (това, което се прилага за оказването на медицинска помощ, има самостоятелна и независима административноправна основа). Редица въпроси се поставят във връзка с т.нар. допълнителен договорен пласт – той може да е договор за услуга (за дейност) или договор за изработка (за резултат). Предвид оставащата несиметричност в положението на лекаря и пациента (клиента) дори и в случаите, когато медицинската интервенция има нелечебна цел, препоръчително е включването на изрична специална законова уредба на договора за оказване на медицинска услуга. Този договор би следвало да се третира като потребителски и спрямо него да се прилага и защитният режим на потребителското право.

Медицинската дейност се упражнява съгласно изискванията на Закона за здравето и останалото релевантно българско законодателство, независимо от получаването на някакво съгласие – било то информираното съгласие на пациента, било то договорното съгласие на лекаря и пациента. Информираното съгласие за лечение е част от законовия режим за лечение, а не основание за превръщането на този законов режим в естествено и/или задължително съдържание на едно договорно правоотношение. Договарянето е възможно единствено в „пукнатините“ на административноправната уредба или извън нейния предмет, ограничаващ се до овладяване на риска, който е вътрешно присъщ на всяка медицинска интервенция. Сключването на *договор за предоставяне на медицинска услуга* е едно вторично договорно правоотношение, което е допуснато и съжителства с императивен административноправен режим на оказването на медицинска помощ. За това вторично правоотношение могат да се прилагат правилата за договорната отговорност, но доколкото съобразяват вторичния характер на това договорно правоотношение, т.е. доколкото са съвместими с основния административноправен режим и предвидената деликтна отговорност в случай на неговото нарушаване.